

<https://doi.org/10.26565/2075-3810-2021-45-05>

ПАМ'ЯТІ ДМИТРА МИКОЛАЙОВИЧА ГОВОРУНА

Дмитро Миколайович Говорун був талановитим вченим та всебічно обдарованою людиною і займався він тим, що любив найбільше — дослідженням дивовижної молекули ДНК. Результатом його неординарного погляду на структуру та властивості цієї молекули стала не одна сотня статей, присвячених квантово-хімічним розрахункам ДНК. Особливо цікавими були його роботи останніх років, де він, розмірковуючи над причинами раку, розглядав точкові мутації в ДНК та різні типи водневого спарювання — Воблівське та Хугстинівське. Інформаційний світ Дмитра Миколайовича був заповнений особливостями структури нуклеїнової кислоти, її структурних складових, про що ним була написана не одна книга.

Дмитро Миколайович розпочав свою наукову діяльність у 1972 році після закінчення радіофізичного факультету Київського університету, вступивши в аспірантуру під керівництвом академіка Кондиленка Івана Івановича на кафедрі нелінійної оптики. У 1987 році, після захисту дисертації та отримання звання кандидата фізико-математичних наук, він почав працювати в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України у відділі, очолюваному професором Миколою Васильовичем Жовтовським, який в той час займався фундаментальною проблемою в молекулярній біології — білок-нуклеїновим впізнаванням. Саме робота з такими видатними вченими як М. В. Жовтовський, В. І. Данілов, Г. Х. Мацука, Г. В. Єльська вплинула на світогляд Дмитра Миколайовича і сформувала його як особистість в науці. В цьому відділі він пропрацював все своє життя, дуже швидко замінивши В. М. Жовтовського на посаді керівника після його передчасної смерті.

На той час у відділі працювали Світлана Самійленко (ІЧ спектроскопія) та Ігор Кондратюк (ЯМР спектроскопія). У відділі тоді було багато іншої молоді, але ми, співробітники спочатку МНІЦ «Відгук», а потім відділу фізики біологічних систем Інституту фізики НАН України, спілкувалися більше з Дмитром, Світланою, Ігорем на різних конференціях та семінарах. Звичайно найбільш запам'яталися школи-семінари Галини Олександрівни Пучковської, які збирали й досі продовжують єднати талановитих людей з усіх куточків світу, а також харківські конференції зі спектроскопії біополімерів під керівництвом Володимира Яковича Малєєва. Наш відділ теж провів в ті далекі часи конференцію з фізики біологічних систем (з міжнародною участю) в Пущі-Водиці, Київ, 1998 р., під головуванням керівника нашого відділу професора Харкянена Валерія Миколайовича. На цій конференції у Дмитра Миколайовича зі співавторами було 8 доповідей, починаючи з основної доповіді, яку він зробив про фізико-хімічну концепцію функціонування біополімерів. Більша кількість робіт на цій конференції була тільки у відомого харківського біофізика Благого Юрія Павловича (9 доповідей).

Говорун Д. М.
(18.05.1950–20.12.2020)

Тоді ми всі були молоді, завзяті, допитливі, енергійні. Тому Дмитро Миколайович незабаром очолив відділ молекулярної та квантової біофізики, захистив докторську дисертацію (1999 р.) вже з біології під керівництвом проф. Генадія Харлампійовича Мацуки, став заступником директора інституту (2005), отримав звання члена-кореспондента НАН України (2006), був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки (2008 р.) за цикл робіт «Фундаментальні фізичні властивості біополімерів, що визначають їхнє функціонування» в чудовому колективі з біофізиками — В. М. Харкяненом, Л. М. Христофоровим, Ю. П. Благим, В. О. Сорокіним, О. Н. Веселковим, М. О. Семеновим, О. І. Корнелюком, С. Н. Волковим, В. Я. Малєєвим. Вже в 2016 році Дмитро Миколайович отримав премію Scopus Awards Ukraine в номінації «Найкращий колектив вчених, який досяг значних наукових результатів без західних колаборацій». Дирекція та співробітники ІМБІГ НАНУ, Київського університету, його друзі дуже цінували Дмитра Миколайовича, що добре видно з його кар'єрного росту. Неоцінимо підтримку в блискучій кар'єрі Дмитра Миколайовича справили його рідні — жінка Тамара, донька Леся, полтавська родина.

Розмовляючи з Дмитром Миколайовичем, завжди можна було зрозуміти, в який момент тема розмови його повністю «поглинула» — його очі починали виблискувати і змінювався вираз обличчя. Теми були різні, але найбільший інтерес викликали теми, дотичні до біології та біофізики. Пригадую одну недавню розмову в середовищі професорів (більшість зі званнями член-кореспондента та академіка НАН України) про іпотерапію. Дмитро Миколайович був не в кращому фізичному стані, але його жвавий інтерес та кількість питань перевищували всіх інших, і після дискусії стан його покращився прямо на очах. Дмитро Миколайович відносився дуже толерантно до різних людей і був чемним і з опонентами по науці, і у житті.

Згадую останню зустріч з Дмитром Миколайовичем в березні 2020 року. Перебуваючи у справах в ІМБІГ та побачивши нові книжки Дмитра Миколайовича на виставкових табличках в інституті, мені дуже захотілося поговорити з ним, але вже був кінець робочого дня і я не знайшла в собі сил зайти у відділ. Але тут втрутилася доля і я випадково зустріла його на зупинці. Настрій у Дмитра Миколайовича був чудовий, він був повний нових планів та сподівань. В цей час він вже розпочав роботу з Горбом Леонідом Григоровичем, відомим фахівцем з квантової хімії та структурних досліджень ДНК, який продовжує розпочаті дослідження, очолює відділ молекулярної та квантової біофізики. Будемо сподіватися, що справа Дмитра Миколайовича Говоруна в надійних руках.

Дмитро Миколайович любив Україну, українську мову, добре знав історію, завжди працював з повною віддачею сил заради процвітання своєї країни, викладав в Києво-Могилянській Академії та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, мав численних студентів та аспірантів. Він входив до складу редакційних колегій наукових журналів — «Біофізичного вісника», «Біополімери і клітина», «Ukrainica Bioorganica Acta». Дмитро Миколайович нагороджений грамотою Верховної ради України, медаллю «В пам'ять 1500-леття Києва», знаком пошани Київського міського голови, низкою почесних грамот, відмінник освіти України, мав нагрудний знак «Изобретатель СССР» (більше 45 авторських свідоцтв на винаходи та патенти).

Ми, люди, які його добре знали, поважали, любили, будемо завжди пам'ятати, згадувати, наслідувати.

Г. І. Довбешко

*Відділ фізики біологічних систем, Інститут фізики НАН України,
пр. Науки, 46, Київ, 03028, Україна*

G. I. Dovbeshko <https://orcid.org/0000-0002-7701-0106>